

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3.50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7.90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9.50 K za četrt leta 4.80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati: Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

101. številka

V Ljubljani, v četrtek, dne 23. septembra 1909.

Leto XII.

Delavci-volilci, delovni sloji na Goriškem!

V nedeljo ste klicani na volišče, da glasujete za kandidate svojega prepričanja. Okoli vas hodijo agenti, ki vas mamijo eni z vero, eni pa z narodnostjo. Oboji pa le izrabljajo vero in narodnost v svoje osebne in politične namene. Delavci, delovni sloji, glasujte torej na dan volitve za naše kandidate v protest proti tistim, ki so spravili goriško deželno na rob propada! Gla-

sujte proti tistim, ki se vežejo v deželnem zboru z laškimi klerikalci in liberalci!

Kdor glasuje za naše kandidate, protestira s tem proti črnemu klerikalizmu, proti lažiliberalizmu in manifestira obenem za splošno in enako volilno pravico in narodno avtonomijo.

Naši kandidatje so:

Josip Marica

kamnosek, Nabrežina.

Dr. Henrik Tuma

odvetnik, Gorica.

Anton Vrčon

mali posestnik in trgovec v Škriljah-Dobravljah.

Za te glasujte kot en mož, zakaj edino ti kandidirajo kot ljudski kandidatje in z ljudskim programom!

Ljudstvu enako pravico.

Deželni zbori po Slovenskem zborujejo in na Goriškem so vrše nove volitve; s tem je stopilo v ospredje politično vprašanje najdalekosežnejšega pomena: vprašanje volilne reforme.

Vsi deželni zbori po Slovenskem so sklepali nekake volilne reforme, kjer je kolikor toliko priznane načelo splošnosti; o načelu enakosti v teh ponesrečenih zmasilih ni govora, zakaj, glavno in odločilno besedo imajo v teh korporacijah slejkoprej zastopniki privilegiranih stanov.

Socialna demokracija, kot zastopnica proletarskih slojev, protikapitalističnega prebivalstva, se s temi privilegiji ne more sprijazniti: je in ostane načelna, neizprosna nasprotnica vseh političnih predprav. Naš ideal in naša zahteva je: enako volilno pravico za deželne zборе. Boj za enako volilno pravico ljudstva moramo z vse energijo nadaljevati, dokler ta boj častno in uspešno ne izvojujemo. V vseh slovenskih deželah se moramo bojevati proti kurijam za enako volilno pravico in za pravično, številu prebivalstva ustrežajočo razdelitev volilnih okrajev po narodnosti.

Glejmo in premotrimo bojišče, ki se bo na njem slovensko ljudstvo bojevalo za svoje pravice! Česa je treba za dosego naše ljudske zahteve, za odstranitev privilegirancev iz deželne uprave, za ozdravitev deželnega gospodarstva in za razširjenje demokracije v našem političnem življenju?

Nasprotovala nam bo vlada, to je gotovo. Že nestetokrat je proglasila, da splošne in enake volilne pravice za deželne zборе ne dopusti; toda kdo se ne spominja podobne izjave barona Gautscha glede državnozbornih volilnih reform, ki pa je moral svojo izjavo kaj hitro preklicati. Vlada pa, ki je odgovorna na podlagi enake volilne pravice izvoljenemu parlamentu, se prodiranju demokracije v deželne zборе ne bo mogla upirati; ljudstvo bo s tem nasprotnikom lagodno obračunalo.

Drug sovražnik slovenskega ljudstva je: slovenska, nemška in laška buržoazija, ki krčevito brani svoje trohnele, privilegirane pozicije proti prodirajočim slovenskim ljudskim bataljonom.

Tretji škodljivec slovenskega ljudstva v boju za pravico je klerikalna stranka, ki se obnaša najbolj hinavsko. Nje poslanci in časnikarji se izjavljajo za splošno in enako volilno pravico, v resnici pa stranka kjerkoli je v moči, nasprotuje vsaki pošteni demokratizaciji.

Splošna in enaka volilna pravica za deželni zbor ima sovražnikov legijon. Jugoslovanska socialna demokracija v zvezi s svojimi nemškimi in italijanskimi sodruzi je na Slovenskem edina stranka, ki se pošteno bojuje za pravico slovenskega ljudstva. Na ogromni socialni, kulturni in narodni pomen splošne in enake volilne pravice smo že tolikokrat opozarjali, da bi bila odveč vsaka nadaljna beseda. Socialne demokracije mnogoštevilni nasprotniki ne bodo vplahili v njenem pravičnem boju; odnehala ne bo prej, dokler ne zmaga na celi črti.

Goriške volitve.

Položaj na Goriškem se je končno vendarle zjasnil, da je mogoče pregledati nastop in pozicije posameznih strank. Značilno je predvsem, da se niti klerikalna niti napredna stranka ne upa nastopati javno pred ljudstvom in da je vodstvo obeh strank sklenilo, omejiti se na osebno agitacijo in delo za durmi. Pri klerikalni stranki je to razumljivo, ker je itak vsa organizacija in volilna agitacija že uvedena po duhovniških stanovskih «dolžnostih». Tudi je le po tej poti za klerikalce na Goriškem mogoč uspeh, ker so klerikalni zastopniki v deželnem zboru in odboru tekoma preteklega šestletja zakrivili dejansko toliko nemarnosti in grehov, da se jih da pred zbranim ljudstvom brezobzirno ožigosati in da mora še tako prepresta neuka kmečka glava uvideti, da tako zastopstvo ni v interes ne ljudstva, ne pametnih katoličanov. Klerikalcem po skandaloznem šestletnem gospodarstvu ne preostaja nič drugega, nego se skrivati pred ljudstvom in s skritim agitatornim delom ohraniti kolikor še mogoče dosedanje pozicije. Pričakovane razpore v klerikalnem taboru ni in ga menda tudi ni bilo, marveč je razpor med staro in novo strujo le bolj želja vsega vednega voditelja naprednjakov in prozorni vo-

lilni manever. Razpor med staro in novo strujo med klerikalci dotlej ni mogoč, dokler ni liberalizem docela strt. Klerikalci na Goriškem stopijo torej v volilni boj edini in ohranijo približno iste pozicije, vendar bo moralo 6-letno slabo gospodarstvo pokazati posledice in število klerikalnih volilcev se utegne znižati.

Socialna demokracija na Goriškem ima premlade politične organizacije, a strokovne organizacije, posebno železničarska, so se premalo brigale za politično vzgojo svojih članov, da bi uveljavila svojo pravo pozicijo, to je, da bi nastopili pri volitvah tudi do 2000 glasov. Vkljube temu, da se je od spomladi 1908 v organizaciji veliko stovilo, je glavni pomanjkljaj ob nastopu socialne demokracije pri volitvah ta, da se ni moglo izvesti organizacije zaupnikov po občinah, da je agitacija omejena torej le na pravo delavstvo in na tiste kraje, v katerih je ali politična ali strokovna organizacija. Socialna demokracija ima danes sicer po vseh občinah na Goriškem že prijatelje in somišljenike, ni pa bilo mogoče izbrati iz njih zanesljivih zaupnikov, ker ni bilo ni časa ni potrebne stika. Socialna demokracija se bo morala tako zadovoljiti s kakimi 1000 glasovi in ker utegne pasti število klerikalnih volilcev, ni izključeno, da zmaga že pri prvih volitvah laži-liberalna stranka. Dejstvo je tudi, da kmečke stranke več ni. Voditelji kmečke stranke in slovenski veleposestniki so izdali kmečko stranko na milost in nemilost neomejenemu vodstvu laži-liberalnega generala.

Vodstvo kmečke stranke se je zballo demokratske struje malega in srednjega kmečkega posestnika na Goriškem in zato se je moralo predati vodstvu absolutnega vladarja laži-liberalne stranke. S tem, da je bivša kmečka stranka po intrigah inteligentov in veleposestnikov, postavila za lastne kandidate znane naprednjake: Alojzija Štreklja in Antona Krizaiča, se je oficijelno podvrgla vodstvu napredne stranke. Dejstvo je, da bi Alojzij Štrekelj odklonil mandat kmečke stranke, če

bi se ga pozvalo, naj zataji, da je slepo udan Andreju Gabrščku in zvest pristaš narodno-napredne stranke. Isti je prejel l. 1907 svoj državno-zborni mandat iz rok Andreja Gabrščka ter mu zato ostane tudi hvaležen. In enako zvest pristaš tega, istemu slepo vdan in od njega odvisen, je tudi drugi kandidat: Anton Križnič. Tretji kandidat, načelnik bivše kmečke stranke dr. Alojzij Franko je pa že lansko leto nameraval izdati celo stranko za dva ali tri navidezne mandate v deželni zboru in odstopiti vso ostalo moč klerikalni stranki ter je bila menda že napol sklenjena stvar, da se razpusti vsled te zveze tudi lastna kmečka organizacija in opusti list. Ali ker ga je klerikalna stranka takrat v svoji prešernosti odklonila in sam ni imel toliko peguma, da bi se boril za kmečko stranko, je postal skutnik Andreja Gabrščka in tako obenem njega rešil gorostasne volilne blamaže. Še bolj nesramno igro, nego lansko leto, je vodstvo kmečke stranke igralo letos pod geslom «miru in sprave vseh strank» na Goriskem, dejansko pa le z namenom, osigurati veleposestnikom in dr. Frankotu skromne stolčke v deželni zboru pod zaščito laži-naprednjakov. Dasi je kmečka stranka letos, ko se je hotela prenoviti, priznavala krščanska načela, se je združila za sedanje volitve z «brezversko» laži-liberalno stranko pod geslom: «vse na krov proti klerikalizmu». Gorisko ljudstvo, ki je nekoliko bolj napredno, nego slovensko prebivalstvo sosednih kronovin, a ne pozna skrajno goilih razmer v vodstvu kmečke in laži-liberalne stranke, je sedlo na limanice tega popularnega gesla «vsi proti klerikalizmu» in volilni boj se dejansko vrši ob navdušenju napredne mladine, malega trgovca in obrtnika in učiteljstva, ki se boje klerikalne vlade v stanovskem interesu. Zadnji čas je tudi visoka vlada s svojo nerodnostjo ob vprašanju premestitve učiteljskega v Gorico dala priložnost «Soči» in Andreju Gabrščku razvneti narodni fanatizem in pripisati sebi uslugo za rešitev tega vprašanja, dasi so preselitev koperskega učiteljskega klerikalni voditelji imeli par let pred očmi in so celo že zgradili poslopje, kjer se naj bi naselilo slovensko učiteljske.

Znak volilne agitacije na Goriskem in označenje sedanjega položaja je torej: 1. prenehanje samostojne kmečke stranke vsled izdajstva v lastnih vrstah in 2. naraščanje vpliva načelnika narodne napredne stranke. To je «Soča» sama v sobotni številki 108 konstatirala, češ, kmečka stranka je le v domisljiji nekaterih nezrelh pritepencev, torej je Goriska danes pod solncem napredka, ki sije iz tiskarne in podjetij Andreja Gabrščka. Najagilnejša ob se in njih volitvah je dejansko laži-liberalna stranka, katera se uspešno skriva za geslom: vsi proti klerikalizmu in proti gospodarski zlorabi v

deželni zboru. Ena glavnih točk, ki se očita klerikalcem pri tem, je brezvestna potrata denarja pri deželni norišnici; ne pove se pa, da sta za deželno norišnico glasovala tudi napredna poslanca, dasi je sodrug dr. Tuma že takrat v deželni zboru pretil z rezultati, kateri so danes dejansko nastopili. «Soča» tudi ne pove, da sta velenpredna Strekelj in dr. Treo šla v deželni zboru glasovat proti učiteljskem zakonu s slovenskimi klerikalci in s celo laško stranko vred in da je bil dr. Tuma v dotični seji po svojem odločnem nastopu zmešal vrste italijanskega kluba, tako, da je nastala zmešajava in je poslanec Verzegnani odtegnil svoj predlog ter so potem vsi poslanci v splošni zmešnjavi sprejeli enoglasno učiteljski zakon. V volilni agitaciji, katero vodi laži-liberalna stranka, je sploh najnesramnejša laž glavno orodje in ker je po deželi mnogo lažovernih naprednjakov, sprejmejo vse trditve «Soče» kot golo istino in nikdo ne vé, v kako žalosten položaj je Andrej Gabršček tekom dobe od leta 1902 spravil narodne zavode, nikdo ne vé, da je danes nemogoče izvesti gospodarsko samopomoč, ker je isti izpodvezal vse krvne žile gospodarskemu napredku v prvi vrsti trgovini in industriji.

Naprednjaki po deželi občudujé gledajo na to, da je voditelj laži-liberalne stranke posestnik dveh papirnic, največje tiskarne v Gorici, tvornice za milo, restavracije pri «Zlatem jelenu», da v kratkem kupi hišo Goriske Ljudske Posojilnice in se menda polasti še česa drugega. Narodni sklad pa mu plačuje vse agitacijske stroške in vse posebne naklade «Soče», potrebne za volilni boj.

Socialna demokracija edina je nastopala principijelno z jaynimi shodi ter pozivljala nasprotne stranke na javen odpor proti programu socialno-demokratske stranke. No, nasprotnikov ni bilo, ali pa so oni, ki so prišli, morali javno priznavati lepoto programa in organizacije. Po večjem pa so bili nesposobni ugovarjati, ker 99 odstotkov naprednjakov na Goriskem — ne izključivši inteligenco — nima niti pojma o socializmu. Tako nastopa socialna demokracija z malo četo svojih zvestih pristašev v boju za principe, v boju za osvoboje ljudstva. Zato apeliramo na naše somišljenike na Goriskem, naj grejo 26. t. m. vsi na volišče! Ni cilj socialne demokracije, pridobiti si problematično zastopstvo v deželni zboru, ampak afirmacija socialističnih načel, afirmacija lastne organizacije in to je prvi in sigurni korak do gotove bodoče zmage!

Proč s klerikalizmom je geslo naprednjakov, proč s liberalizmom je geslo klerikalcev, proč s klerikalizmom, liberalizmom in laži-naprednjaštvom bodi naše geslo!

Titkovna svoboda v Bosni.

Izza letošnjega kongresa izhaja v Sarajevu organ socialno-demokratske stranke za Hercegovino «Glas Svobode». Zadržaja številka bratskega glasila je bela kot sneg, zapadla je roki nasilnega režima. In s čim se je list pregressil? V uvodniku je pisal: Poslednji čas so utihnili glasovi o naši ustavi. Kakor čujemo, odlože nje uvedbo in kot opravičilo pripravljajo «veleizdajniško» afero. Stvar je zelo verjetna. Ustavo so obetali, da preslepe ljudstvo, da se ni upiralo aneksiji. Aneksija je gotova, o ustavi sedaj ni več govora. Samodržci v tej deželi ne potrebujejo ustave. Ljudstvo je grdo ogoljufano. Vprašanje je, ali bo ljudstvo vse to mirno trpelo? Ali bo dopustilo, da se vladajoči igrajo z njegovimi pravicami? Ne in nikdar ne! Upreti se je s vso ljudsko silo avtokratskim nakanam, zbuditi treba splošno ljudsko gibanje za ustavne svobosčine ljudstva. V tem gibanju bo socialno-demokratska stranka stala v prvih vrstah. Članek poziva na velik protestni shod vseh strank, ki ga sklicuje centralni odbor socialne demokracije.

Cenzura je zaplenila ves članek! To je kulturno delo avstro-ogrsko birokracije v anektiranih deželah. Nad vso Evropo je nekaj mesecev vladala vojna nevarnost; ki sedaj avstrijski režim novim državljanom ne more izvojevati niti toliko svobode, da bi se ne ozirali hrepenečih oči po ustavnih razmerah v Turčiji.

Silni vojaški pohodi na Hrvaškem.

Pri zadnjih manevrih 13. kora v ogulinski okolici, ki so zahtevali troje žrtev, se je po poročilu «Agrar Tagblatt» onesvestilo tudi mnogo aktivnih častnikov. Ponesrečencem niso mogli takoj pomagati, ker daleč naokoli ni bilo dobiti vode. Pri zavzetju neke gore je obležala polovica moštva, in ko so dospeli na vrh gore, so videli, da je bil ves napor brezuspešen, ker o sovražnih četah ni bilo sledu; brez odmora in počitka so se vrnili na svoje prejšnje pozicije. Poveljstvo 13. kora je izdalo tabelo, iz katere izhaja, da je vsa pokrajina skoro brez vode. Trča infanterijske divizije je vozil več sodov pitne vode seboj, pri domobranskem trenu pa so na vodo popolnoma pozabili. Tuđi ambulante kuhinje so popolnoma odpovedale; često so vojaki dobivali menažo šele na večer, ker po dnevi tréna ni bilo na spregled. Šele poslednji dan manevrov so prišle na vrsto mesne konzerve. O zajtrku po navadi ni bilo govora. — Za prevdarnega človeka, četudi ni antimilitarist, so taki slučajji, ki se venomer ponavljajo, zadosten razlog, da ne dovolj niti solda tej vojaški upravi, ki se tako lahkomišelnostno igra s človeškim življenjem in zdravjem. Naši

PODLISTEK.

Ferdinand Lassalle.

«Delavci so skale, na kateri se bode zidala cerkev bodočnosti!» Petinstirideset let je, kar je naš prvobornitelj, Ferdinand Lassalle, ki je izrekel ta stavek, umrl. Akoravno se je v teku tega časa marsikaj izpremenilo in je prišel eden ali drugi njegovih osnovnih naukov vsled tega ob veljavo, spomina na njegovo delovanje, to ne more zbrisati. Eno zaslugo ima in sicer: Nemško delavstvo je probudil na ognjevit način k razrednem boju, organiziral jih je in bil njih prvi voditelj. Njegovi agitaciji imamo zahvaliti prve početke razrednega boja in njemu se ima nemško delavstvo zahvaliti, da je dobilo vero samo v yase. Njegovi govori in spisi so nam še danes katekizem spoznanja obstoječih razmer in nam še vedno služijo v agitaciji. Lassalle nam toraj ni niti danes le historična prikazen, temveč on nam je pomočnik v našem delu. Njegove spise o ustavi in o neposrednih davkih naj bi vsak poznal; poznati jih pa mora tisti, ki hoče o teh stvareh govoriti. Njegova volilnopravna agitacija nam je krepko služila proti volilnopravnim privilegijam državnega zbora. Naša volilna pravica za državni zbor, vzlic veliki zmagi, še ni popolnoma splošna in enaka. In še več; v deželi in v občini vladajo slejkoprej še volilni privilegiji. Da, celo na Nemškem, osobito na Pruskem, obstoje vzlic skoro stoletni splošni, enaki, direktni in tajni volilni pravici, v deželnih zborih še vedno vnebovpjioči volilni privilegiji. Proletarci torej še vedno potrebujemo prvobornitelja za enako volilno pravico.

V nedeljo, dne 29. julija, so se sešli v rojstnem kraju Lassallejem, kjer tudi počiva, kakor vsako leto, črnuhi nemške države, da se seštejejo. Obenem pa so praznovali delavci, ob velkanski udeležbi, petinstirideseti smrti dan svojega prvobornitelja Lassalleja. Oklic, ki jih je vabil na to slavlje, se glasi:

«Pričakujoča navzočnost tisočev gostov, nam nudi najlepšo priliko, poučiti mase o narodom škodljivem delovanju črnuhov v državnem zboru in jih obenem seznaniti s cilji socialne demokracije. Edino socialno-demokratsko delavstvo pride v Nemčiji v poštev, če se gre za svobodo in življensko srečo, proti duševnemu in materijalnemu suženjstvu naroda, ki stoji pod uplivom mogočnega centra.

Da to označimo, zato je ravno ta čas ugeden, ker rayno v trenutku, ko se zbirajo tisoči črnuhov, slavimo 45 letnico smrti ustanovitelja nemške socialne demokracije. Socialni demokratje v Breslavi bodo ta spomin slavili s tem, da polože v nedeljo, dne 29. avgusta, med 9. in 10. uro na izraelitičnem pokopališču, venec na grob Ferdinanda Lassalleja. Nato pa se vrši demonstracijski shod pod milim nebom.»

Nemško strankino časopisje piše k temu razglasu breslavskih delavcev približno takole: «Ne samo v njih, temveč v delavstvu cele Nemčije, živi spomin na Ferdinanda Lassalleja. Odkar je nemški proletarijat spoznal, da je boj za demokratiziranje Pruske, njegova najbližja in najnujnejša politična naloga, je smrti dan volilnopravnega prvobornitelja, spomin na nezastarel, velik dolg. Dokler ne priborimo za Prusko splošne, enake, neposredne

in tajne volilne pravice, toliko časa spomin na Lassalleja ne poneha. Vedno se bo prikazovala v mislih nemškega proletarijata iz groba senca, ki ga bo spominjala na njegovo dolžnost.»

Tudi avstrijski in posebno slovenski proletarijat ima dovolj povoda, se spominjati naukov in delovanja Lassalleja. Bolj kakor kdaj prej, je postalo pereče vprašanje: Kaj je ustava? Priborili smo si sicer tudi mi, po vzgladu Lassallejevem, enako volilno pravico, opazujemo pa lahko vsaki dan naše črnuhe, ki skušajo na vse načine onemogočiti ljudstvu koristno delovanje ljudskega parlamenta, med tem ko se trudijo na svoj način, pripraviti pot narodom škodljivemu klerikalizmu do največje moči. Nič važnejšega ni za nas v sedanjem trenutku, kakor spoznati pojm ustave in spoznat moči, ki so na delu. Bolj kakor kdaj prej, je naša naloga poučevati, zakaj skušajo mogotci pokrivati primanjkljaje potom neposrednih davkov, tako v državi, kakor v deželi. Lassalle nam to pojasnjuje v svojem spisu: «Neposredni davki in položaj delavskega razreda.»

Lassallejevo javno delovanje je bilo posvečeno delavskemu narodu. Še tri mesece pred smrtjo je končal neki govor z besedami: «Z mojim koncem naj ne zgine to mogočno kulturno gibanje, temveč ogenj, ki sem ga zažgal, naj žre naprej in naprej, dokler le še eden od vas diha.» Ogenj, ki ga je užgal, se razširja bolj in bolj in žre na posesti kapitalizma vedno višje. Mi pa najbolje slavimo spomin Lassalleja, če ta ogenj vedno bolj netimo z našimi lastnimi izkušnjami o bistvu današnje družbe.

meščanski poslanci, ki od militarizma kar brenče, seveda take kričeče slučaje kar tiho požro in z navdušenjem glasujejo za še tako gorostasne vojaške zahteve, ker se boje zamere navzgor in se radi kopljejo v žarkih cesarske milosti. S takimi poslanskimi mevžami, ki se boje možatega nastopa, slovenskemu ljudstvu ni ustrezno. Ljudstvo bo moralo seči po uspešnem legalnem orožju samopomoči: pri vseh volitvah v državni zbor mora obveljati parola: niti glasu kandidatu, ki se ne postavi po robu militarističnemu sistemu, ki dandanes obvladuje vojno armado! Niti glasu poslancu, ki se z besedo ne zaveže, da nastopi proti militarizmu za milico, ljudsko vojsko. Niti glasu poslancu, ki glasuje v sedanjih razmerah za vojni proračun. Potem bo meščanske poslance, klerikalne tako kot liberalne, že minila njihova militaristična blaznost; iz ljudskega zastopstva pa bodo izginile tiste ostudne prikazni, ki nosijo na sebi vse znake militarističnega tercijalstva in ki bi bile nemara godne za «purša» pri tem ali onem generalu, ki pa delajo sramoto ljudstvu, kojega zastopajo.

Goriški volilci!

Kdor hoče, da pridejo v deželni zbor resnično napredni zastopniki, glasuj za kandidate socialno-demokratske stranke, ki je na Goriškem edina napredna stranka.

Društvene vesti.

§ Skupina čevljarov pomočnikov v Ljubljani priredi dne 26. septembra v gostilni g. Fr. Pocka, Florjanska ulica št. 6 — «vinsko trgatv». Vstopnina za osebo 20 vinarjev. Začetek ob 7. uri zvečer. Sodruga se vabi k obilni udeležbi. O. lbor.

§ Zveza kovinarjev v Ljubljani priredi dne 3. oktobra v areni Narodnega doma «vinsko trgatv». Sodruga se opozarja na vstopnice, ki se dobe v predprodaji za 50 vin. v strokovnem tajnistvu, Šelenburgova ulica št. 6.

Domače vesti.

— Nemci so naši gostje v Gorici. Tako je rekel Andrej Veliki na protestnem shodu v četrtek, dne 16. t. m. «Nemcev je v Gorici tako malo, da jih ne moremo jemati niti v obzir, ampak jih moramo imenovati naše goste.» Nimamo nič proti temu, da jih imenuje goste in tudi mi vemo dobro, da je jako pičlo število Nemcev v Gorici. Vendar ravno zato se pa najbolj čudimo Andreju, da za teh par gostov daje na svojih trgovinah in hotelih nemske napise, kakor da bi bili odvisni od Nemcev, ki jih ni. Pojasnite nam to vprašanje, gospod Andrej!

— «Svoji k svojim». To je zopet parola v narodnem časopisju. Tako so tudi proklamirali na protestnem shodu v četrtek. Čudno se nam zdi, da narodnjaški listi ne objavijo tudi besede, ki jih je izgovoril poslanec Štrekelj, namreč sledeče: «ako hočemo izvajati «svoji k svojim», moramo tudi opomniti naše slovenske trgovce, da ni treba tako odirati naše ljudi kakor jih odirajo pri takih prilikah.» Mi tudi pravimo, da niso ljudje nikjer tako odirani kakor v nekaterih slovenskih trgovinah in krčmah. Slovenskim delavcem kličemo tudi mi «svoji k svojim».

— Sklicanje deželnih zborov. Cesarski patent z dne 15. t. m. sklicuje deželna zbor za Gorenjo Avstrijo, Koroško in Moravsko dne 21. septembra, za Kranjsko pa dne 23. septembra 1909. V koroškem deželnem zboru pride na vrsto tudi deželna volilna reforma.

— Val zaupniki in člani volilnih komisij so naprošeni, da nam takoj po končanih volitvah naznajo brzojavno ali osebno, koliko glasov so dobili naši kandidati v dotičnem kraju in koliko nasprotniki. Vsa poročila je poslati na sodruga Josipa Petejana, via Teatro št. 20.

— Slovensko učiteljske v Gorici. Po dolgem obotavljanju in odklanjanju se je vlada vendar odločila, da premesti to učiteljske v Gorico, ki je bilo prej v Kopru. A stvar še daleč ni dognana. Zdaj se prične boj za vprašanje, kdo si je pridobil izmed naših slovenskih strank največ zaslug za to premestitev. Tudi boj za to «važno» vprašanje služi kot volilno orožje. Uboga slovenska politika, ki ima tako nerealne političarje!

— Legar med ljubljanskim vojaštvom! Med vojaki 27. pešpolka so se pojavili slučaji legarja; več obolelih vojakov so odpeljali v bolnico; izhod po mestu je vojakom prepovedan. — Legar kot epilog vojskih vaj se je v avstrijski armadi že popolnoma vdomačil. Iz vseh koncev Avstrije so ob manevrih prihajale tožbe o slabi in nezadostni pitni vodi; preskrba vode je bila povsod kričeče

skandalozna. Sedaj se kažejo posledice tega brezvestnega ravnanja, kajti tudi iz drugih krajev prihajajo poročila o nastopu legarja. Kdaj se bo nehala ta lahtomiselnja igra z ljudskim zdravjem?

Volilci III. razreda občine Zagorje ob Savi!

Občinske volitve v Zagorju ob Savi so razpisane na 28. in 29. septembra t. l. Socialno-demokratska stranka je postavila za III. razred naslednje kandidate: Čobal Melhior v Zagorju št. 99, Krajšek Jakob pri Sv. Urhu št. 28, Gale Josip v Toplicah št. 59, Repovš Josip v Zagorju št. 61, Sitter Franc v Toplicah št. 11, Razboršek Alojzij v Toplicah št. 93, kot odborniki; Repovš Martin v Toplicah št. 78, Koželj Franc v Toplicah št. 104, Drnovšek Franc pri Sv. Urhu št. 20, kot namestniki.

Volilci, pozor torej! Naše zastopstvo je opravečeno in potrebno v zagorski občini. Volilci in sodrugi naj sploh store vsak svojo dolžnost tudi pri teh volitvah.

Zadnje vesti.

Iz deželnih zborov.

Narodni kravali v štajerskem deželnem zboru.

Gradec, 21. septembra 1909.

V današnji seji so predloženi med drugim poročila dež. odbora o ustanovitvi slovenske kmetske šole v Št. Jurju na južni železnici, predlog socialno-demokratske frakcije za premembo deželnega reda in uvedbo splošne, enake in direktne volilne pravice in enak predlog slov. klerikalcev. Prečitajo se razni predlogi, med njimi predlog posl. Jodlhauerja (soc. dem.) glede odprave carin na živila in sklenitve trgovskih pogodb z balkanskimi državami. — Na to raznani dež. glavar, da je slov. klerikalec Vrstovšek vložil interpelacijo v slov. jeziku, ter jo da interpelantu, da jo prečita. Posl. Vrstovšek izjavi, da v bodoče ne bo deloval v zapisnikarskih poslovanjih in bere interpelacijo. Nemško-nacionalni poslanci ga ves čas motijo z medklji in demonstrativnim smehom; v «radikalizmu» poseka vse zlasti «večni student» Wastian, ki mu Malikova narodna aureola ne da spati. Med nemškimi in slovenskimi nacionalci se razvije živahna debata, ki je, kakor je videti, obema strankama po volji. Nem. nacionalci so očitno markirali narodno ogorčenost nad rabo slov. jezika, ki mora imeti v deželi s tretjino slov. prebivalstva popolno veljavo. — Vrstovšek je mogel prečitati interpelacijo šele potem, ko je dež. glavar izjavil, da se slovenske interpelacije že od l. 1890 naprej čitajo v štaj. zboru. — V interpelaciji je protest proti temu, da je z deželnega dverca visela ob neki slavnosti germanizatorične «Südmärke» zastava. V odgovoru na interpelacijo je skušal dež. glavar svoje nepravilno postopanje opravičiti z zagotovilom, da ni imel namena zaliti Slovence. S tem je bil spektakel končan. — Nato je bil prečitan socialno-demokratski predlog, ki poziva vlado in parlament, da nemudoma rešita predloženi načrt socialnega zavarovanja.

Gradec, 22. septembra. T današnji seji je deželni zbor izvolil v deželni odbor: dr. Linka, Feyrerja, Attemsa, dr. Hofmann-Wellenhofa, Stallnerja, Hagenhoferja in Robiča.

Otvoritev koroškega deželnega zboru.

Celovec, 21. septembra.

V otvoritveni seji naznani deželni predsednik baron Hein, da je cesar imenoval za dež. glavarja barona Aichelburga, za njegovga namestnika pl. Metnitza. Dež. glavar Aichelburg objavi zvestobo v roke dež. predsednika, omenja v svojem nagovoru slabi finančni položaj dežele, vsele dogodke na gorp. polju, zlasti poljedelsko razstavo v Špitalu in otvoritev turske železnice. Ljudskih sol je v deželi 370, meščanskih pa 13; na njih deluje 51 učnih meči. — Zbornica potrdi vse izvolitve, na kar dež. glavar zaobljubi vse poslance: slov. klerikalec Grafenauer izgovori besedilo obljube v slovenskem jeziku, kar nemškim nacionalcem ni po godu. — Tenkočutna duša nemškega nacionalca Pirkerja se v nemirja zaradi slovenskih napisov v brzovlakih na progi Trst-Dunaj; vložil je predlog, ki protestira proti nezastlanemu imenovanju prestolnice: Klagenfurt — Celovec. Deželni zbor je obsojen, da bo jutri mlátil to prazno nacionalistično slamo.

Slovensko učiteljske v tržaškem mestnem svetu.

Trst, 21. septembra.

V nocojšnji seji tržaškega mestnega sveta je obč. svetnik Pinckerle predlagal protestno resolucijo proti premestitvi slovenskega učiteljske v Gorico. Proti predlagani resoluciji so govorili soc. dem. Pittoni in slov. narodnjaka dr. Slavik in dr. Rybář. Pinckerlov predlog je obveljal s 47 glasovi italijansko-narodne večine proti 20 glasovom socialnih demokratov in slovenskih nacionalistov.

Češki deželni zbor.

Praga, 21. septembra 1909.

Usoda češkega deželnega zboru je dokazala popolno nezmožnost ministrskega predsednika Benertha, je pokazala, da pravna pogajanja njegova niso imela niti toliko vspeha, da bi se bilo zložno izvršilo konstituiranje deželnega zboru. Češki deželni zbor ne bo deloval in med obstrukcijo v češkem deželnem zboru in obstrukcijo v parlamentu obstoja — saj v glavah nacionalistov — logična zveza. Nove volitve za državni zbor, so čez dalje bolj verjetne in delavsko ljudstvo vseh narodov bo moralo tedaj temeljito obračunati z narodnimi kričati, ki ovirajo narodno spravo in s tem vsako rodovito delo na polju socialne in kulturne politike. Popolna impotenca «Iržavnika» Benertha jasno izhaja iz njegove metode, kako je zdravil češki deželni zbor. V deželno zbornico je zalučal pet predlog. Avtonomni jezikovni zakon in okrožna zastopstva, ki jih je predložil, bi znatno izmanjšala češko-nemško bojišče; toda najprvo je treba pripraviti Čehe in Nemce do tega, da sedejo za skupno mizo in se pogajajo. Apel na ljudske mase obeh narodov bi češko in nemško meščansko gospodo prisilil do tega, da se pobotata, donesel bi v deželno zbornico množico resnih ljudi, vnetih za narodno spravo, za narodni mir. Toda Benerthova vlada protislovij podira v enem načrtu to, kar v drugem snuje. V volilno-reformnem načrtu, ki ga je predložila, varuje prav skrbno stare krivice in namesto splošne in enake volilne pravice obeša na kurijalni parlament skromni repak «delavske kurije» s 43 mandati, 43 proti 291. Če bi mož enkrat izprevidel svojo nesposobnost in nepotrebnost!

* * *

Otvoritvena seja ni trajala niti celo uro. Deželni nadmaršal princ Lobkowitz je vabil poslance k zložnemu delovanju v prospeh dežele. Po izvršenih formalitetah je pozval poslance, da se konstituirajo po kurijah in da izvolijo verifikacijski ošek. Nato je poslanec Pacher v imenu nemških poslancev izjavil, da se slednji vsled soglasnega sklepa konstituiranja kurij ne udeležijo. Nato je deželni nadmaršal zaključil sejo.

Demisija Wekerlovega kabineta. Budimpešta, 22. septembra. Ministrski svet je sklenil, da poda demisijo; Wekerle bo prosil cesarja, da imenuje vlado, še preden se snide državni zbor, ki je sklican na 28. t. m. Vzroki sedanje krize tiče deloma v Justhovi bančni skupini, ki je Wekerlovi vladi defuitivno odpovedala kredit, deloma v dunajskih konferencah, od katerih so si ogrski ministri več obetali.

Budimpešta, 22. septembra. Ako ministrska kriza do državnega zboru še ne bo rešena, se bo državni zbor odgodil.

Budimpešta, 22. septembra. Bivši finančni minister dr. Lukacs se je z avtomobilom odpeljal na Dunaj; domneva se, da bo njemu poverjena sestava nove vlade.

Italijanske demonstracije. Gorica, 22. septembra. Po sinočnem shodu proti premestitvi slovenskega učiteljske je korakalo do 800 ljudi po mestu, prepevaje protislovenske in protiaustrijske pesmi. Pred kasarno je žandarmerija razpabila demonstrante in aretirala več izgrednikov, med njimi nadstražnika goriške policije Maticeo.

Donos novih davkov. Berlin, 22. septembra. Donos novih davkov zaostaja daleč za pričakovanim. Finančno ministrstvo računa že z novo davčno predlogo, ki naj bi oskrbela letnih 200 milijonov mark.

Srbaka kriza. Belgrad, 22. septembra. Med justičnim ministrom Ribarcem in staroradikalci je nastal oster konflikt zaradi odpustitve nezanesljivih drž. uradnikov. Pričakovati je, da se ob tem konfliktu rabi sedanja koalicija strank.

Španska revolucija. Pariz, 22. septembra. Po poročilu «Matina» so v Barceloni eksplodirale preteklo noč dve bombi; en policijski agent je ubit, šest oseb pa težko ranjenih.

Raznoterosti.

† Kolera se je pojavila v Königsbergu na Pruskem. Oboleli sta dve osebi, ena je že umrla.

† Kolera v Petrogradu. Dne 7. t. m. je bilo eno leto, kar razsaja kolera v Petrogradu. Zbolelo je 14538 oseb, umrlo pa 5759, ozdravilo 8865, druge so še bolne. Znamenito je pri tem tudi to, da se je namreč dalo v tem letu cepiti proti koleri 53.162 oseb; od njih je obolelo le 12, 3 so pa umrle.

† V Baku na Ruskem so odkrili zalogo bomb. Sumi se, da je to delo tajne policije. Zapri so predstojnika tajne policije, ki pride v preiskavo.

Volilni sklad na Goriškem.

Za volilni sklad so darovali: Krajna organizacija pri Sv. Luciji (nabiralna pola št. 8—9): Černe 1 K, Nieferger 1 K, Kronsdorfer 1 20 K, Silic Josip 1 K, Ferten Franc 60 v, Alenta Karol 40 v, Kentrolojer 40 v, Segar 40 v, N. N. 50 v, Jerman 30 v, Rutar 20 v, Bifa 20 v, Goljo 20 v, Ličov 20 v, Skošir 20 v, Pengel 20 v, Seboris 20 v, Valentincič 10 v, Amon 10 v. Skupaj 860 K. Dobravljje (nabiralna pola št. 10): Vrčon J. 1 K, Vrčon A. 5 K, Černigoj 1 K, A. M. 1 K, Vrčon Angel 1 K, N. N. 1 K, N. N. stava, da bo treba tudi naših glasov pri volitvah, 1 K, Vovk J. 40 v, Vrčon Andrej 40 v, Černigoj F. 40 v, Vrčon Fra c 60 v, Vovk K. 40 v, Suban 20 v, Somon J. 60 v, Černigoj A. 40 v, Revež iz Dobravljje iz veselja, ker je Franko kandidat v kuriji revežev 20 v, N. N. v križu 40 v. Skupaj 15 K.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

Rdeči Prapor

Cerkev in delavstvo.

Govoril na sestanku slovenske „Svobodne Misli“ na Jese-
nicah g. JUC. Lenart Lotrič, dne 12. septembra t. l.

Dalje.

Volja mase pa naj bi ne pomenile ničesar. —
Cerkev ima svoj jezik — svoje pevce — svoje
uradnike: tip absolutne monarhije.

Da je cerkev nedemokratična in tiranska, to
nam jasno priča njeno razmerje k instituciji
suženjstva. Češče se sliši govoriti, da je cerkev
odpravila suženjstvo. To je zopet velika laž.

Družba se je do danes delila v vsakem dru-
žabnem redu v glavnem na dve skupini. — Ena
skupina, ki ničesar ne dela, ki pa ima v svoji
oblasti skoro vse premoženje. Število te skupine
je malo. — Ogromna večina pa nima ničesar
in dela. — V starem veku so navadno oprav-
ljali vsa dela sužnji. To zlasti pri Rimljanih in
Grkih. Suženj je mogel biti le pripadnik tujega
naroda, nikdar pa član istega naroda. Proti koncu
paganske dobe vidimo, da je glas po popolni
svobodi sužnjevedno večji in večji. Sužnji imajo
vedno več in več svobeščin. Njim v brambo se
je izdajalo posebne postave. Filozofi se za nje po-
tegujejo.

Stari zakon sužnjem ni naklonjen. Evan-
gelij o sužnjih nima niti besede.

Apostelj Pavel pa pravi: »Hlapci, bodite
poslušni gospodom po mesu s strahom in trepetom
v preprostosti srca svojega, kakor Kristusu.»

Bogati kristjanje in cerkveni do-
stojanstveniki so imeli ravno tako sužnje kot
pogani.

Prvi cerkveni zbor v Arles in drugi v Orangi,
je zagrozil vsakemu z izključitvijo iz cerkve, kdor
bi si upal kakemu duhovniku vzeti kakega sužnja.
Koncil v Elviri l. 305 je prepovedal, da bi mogli
sužnji vstopiti v duhovski stan.

Sv. Avguštín tudi zagovarja suženjstvo.
Istotako sveti Tomaž Akvinski, ki je postavil temelj
filozofiji katoliške cerkve.

Cerkev je izpremenila samo obliko suženjstva,
v bistvu pa je ostalo vse pri starem.

Ko pride cerkvena vera v večini Evrope do
zmage, kaj vidimo. Nad vsemi narodi vlada du-
hovniška in plemenitaška kasta. Le ti dve imata
v rokah oboroženo silo in premoženje. Dalje prih.

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31-18

Kolodvorske ulice (3 minute od
južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. !!!
Posebna soba na razpolago.

Velika in moderna

: zaloga oblek :

= za gospode, dečke in otroke =

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3

:: (na vogalu Židovske ulice). ::

Strokovnjaška postrežba z iz-
bornimi izdelki po nizkih, stalnih,
na vsakem predmetu ozna-
čenih cenah. ::

24-24

Naročila po meri točno in
priznana dobro. ::

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Modni salon

M. Sedej-Strnad

Ljubljana 13-4

Prešernove ulice št. 3 (v palači „Mestne
hranilnice“)

priporoča cenjenim damam svojo bo-
gato zalogo klobukov najnovjših
fason in najfinejšega okusa.

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solncu“ za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45-33

perla za dame, gospode in otroke. Ro-
kavice, nogavice, kravate, bluže, oblekce,
predpasnike, čepice, l. t. d. Vezenje umet-
nih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi.
Vsa oprava za novorojenčke. Damski
slamniki najnovjše mode. Krasne „peče“
vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:
Celuloid-ovratniki, prsa in
manšete.

Nizke cene

35 letni velik uspeh!

52-41

Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarna Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri 52-49

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, SINGERJEVE ULICE 1.

Klobuke, cilindre
in čepice v najnovjših fagonah in v
velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

52-37

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov
in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče
s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajoče
se velikonočne in binkošne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah.
Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj
in poštne prosto! 52-45

Telefon št. 177

52-36

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

Telefon št. 188.

Telefon št. 188.

izborna pivo v sodnih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.